

ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ

УДК 821.161.2 (031)

Володимир ПОЛІЩУК

ЛІТЕРАТУРНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЧЕРКАЩИНИ

(подача чотирнадцяття)

Маарі́ (справж. – Аджемян) **Гурген Григорович** (1/14.08.1903, м. Ван, Вірменія – 16.07.1969, м. Паланга, Литва, похов. у Єревані) – вірмен. письменник. У 1920-х навч. в Єреван. ун-ті. Автор зб. поезій «Титанік» (1924), «Дві поеми» (1926), «Тополи» (1927) та ін., автобіогр. роману-трилогії «Дитинство», «Отроцтво», «Юність» (1930-50), істор. роману «Палаючі сади» (1966), інш. творів. Окремі поезії М. укр. мовою серед інших переклав уродж. Христинівщини Станіслав Зінчук.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1925.

Мааррі (аль-Мааррі), **Абу-ль-Ала Ахмед ...** (973, Сирія – 1057 або 1058, там само) – араб. письменник, мислитель. У триріч. віці осліп. Учився в медресе м. Алеппо (Халеб). 1007 жив у Багдаді. Автор збірок лірич. і філософ. поезії («Викресаний вогонь», «Світло від іскор», «Обов'язковість необов'язкового»), прозов. творів «Послання про прощення», «Послання про ангелів» та ін. Творчсть М. вивчав та перекл. його вірші укр. і рос. мовами пов'яз. зі Звенигородкою Агатагел Кримський.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1925; Кримський А. Трое вчених поетів X-XI в.в. Кримський А. Твори. Т.1. Київ, 1972.

Магістрал – у вінку сонетів завершальний 15-й сонет, що складається з перших рядків усіх попередніх сонетів вінка. Се-

ред поетів Черкащини – авторів вінків сонетів із М. – Петро Поліщук (понад 20 вінків сонетів із М.), Тамара Коломієць, Валентина Кузьменко, Федір Моргун та ін. У вінку сонетів Сергія Левченка «У пошуках неба, ріки і тих двох слів» М. розташований першим (і помилково названий мадригалом).

Лит.: Літературознавча енциклопедія. Т.2 / авт.-укл. Ю.Ковалів. Київ, 2007.

Мадригал – один із жанрів лірики. Виник в Італії (XIV ст.) як вірш про сільське життя, пісня пастухів (буколічна любовна пісенька жартівливого чи / і фривольного характеру); з XVII ст. – один із жанрів альбомної лірики, невеликий (до 12 рядків) вірш інтимного чи інтимно-жартівл. змісту. Поширився в епоху Відродження (Дж. Боккаччо та ін.). В укр. л-рі М. утвердився як жанр любовної поезії, зокр. у творч. уродженця Чорнобаївщини Михайла Старицького, пов'яз. із Черкащиною Олександра Кониського та ін.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1925.

Мазад Фернан (14.10.1863, Шато-де-Монак – 17.06.1939, Париж) – франц. поет-символіст, критик, перекладач. Автор зб. поезій «Пристрасна мандрівка», «Пісок і кров» (об. – 1921) та ін. Виявляв інтерес до укр. поезії, перекладав римов. віршем поезії Т.Шевченка «І широкою долину», «Садок вишневий коло хати». Окремі вірші М. укр. мовою переклав уродж. Золотоніщини Микола Терещенко.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1925.

Мазепа Іван Степанович (20.03.1639, хутір, теп. с. Мазепинці Білоцерків. р-ну Київ. обл. – 22.09.1709, м. Бендери, теп. Тігіна, Молдова, перепохов. у м. Галац, нині – Румунія) – військ. і політ. діяч, дипломат, князь. поет. Гетьман Лівобереж. України (1687-1709). Походив із укр. шляхетного роду. Навч. в Київ. колегіумі, єзуїт. колегіумі Варшави чи Полоцька, був при польськ. королі Яні II Казимирі Ваза покоевим, у 1656-59 відвідав Німеччину, Італію, Францію, вивчав артилер. справу в Нідерландах. Виконував низ-

ку дипломат. місій, у 1669 М. став на службу до гетьмана П.Дорошенка, часто бував у Чигирині, зокр. учасник оборони Чигирини від тур.-татар. військ у 1677-78. «Наявні документи свідчать, що Мазепа перебував у Черкасах від 16 до 25 липня [1678]» (В.Масненко). Посідав важливі адмін.-військові пости. 25.07.1687 був обраний гетьманом Війська Запорозького. Вів складну дипломат. політику з Московією, мав намір політично об'єднати укр. землі Лівобережжя та Правобережжя. 1708 перейшов на бік швед. короля Карла XII у війні проти Росії з наміром вивести Україну з-під гніту останньої. Такі наміри не реалізув., М. змушений був емігрувати, невдовзі помер. Нині місце знаходж. праху гетьмана невідоме. М. відзнач. побудовою та підтримкою багатьох церков і монастирів. Дослідники вваж. М. автором віршів-пісень «Ой біда, біда чайці-небозі», «Дума гетьмана Мазепа» («Всі покою щиро прагнуть...»), «Ей, поповичу-гетьмане», «Псальма» та ін. Збереглися листи М. до Мотрі Кочубеївни.

Яскрава постать і доля М. привертала і привертає увагу багатьох істориків, письменників, митців. Ще за життя йому присвяч. низку панегіриків С.Яворського, І.Орновського, П.Орлика та ін., трагікомедія Ф.Прокоповича «Владимир» (після 1709 присвята знята, зате з'яв. низка творів, у яких «таврується зрада» М. москов. цареві, напис. у дусі офіц. царської версії). У романтич. традиції образ М. подавали Дж. Байрон (поема «Мазепа»), Л. Гувель (драма «Мазепа»), В.Гюго (вірш «Мазепа»), К.Рилєєв (поема «Войнаровский»). О.Пушкін (поема «Полтава»), образ виписано в романах П.Голоти, Ф.Булгарина, О.Чуровського, Д.Мордовця та ін. Як прогресив. політ. діяча України трактував М. Т.Шевченко (поєми «Великий льох». «Чернець», «Іржавець» та ін. твори), М.Старицький (диалогія романів «Молодість Мазепа» та «Руїна»), Л.Старицька-Черняхівська (драма «Мазепа») – всі пов'яз. із Черкащиною, а також С.Руданський, Б.Лепкий, В.Сосюра та багато інш. У 1930-х образ М. загалом у дусі імперської ідеології створив у драмі «Іван Іскра та Василь Кочубей» уродж. Звенигородщини Ф.Гаврильченко, а на поч. 2000-х у такому ж дусі про М. написав уродж. Смілянщини

Б.Педченко (повість «Нащадок апостола Іуди», есей «Потомок Іуди»). У роки держ. незалеж. України інтерес до образу М. помітно зріс, що призводить до трактування цього образу переваж. в україноцентричному дусі.

Тв.: Мазепа І. [Вірші]. Літ. Україна. 1990. 29 листоп.

Лит.: Енциклопедія історії України. Т. 6. Київ, 2009; Укр. літ. енциклопедія. Т.3. – Київ, 1995; Пеленський Є.Ю. Літературна спадщина Мазепа. Гетьман Іван Мазепа. Київ, 1992; Коломієць В. Образ Івана Мазепа у фольклорі та літературі. Дивослово. 2006. №2; Поліщук В. Іван Мазепа: версія Михайла Старицького. В.Поліщук. Вибране. У 3 т. Т. 1. Черкаси, 2013; Масненко В. Іван Мазепа у Черкасах. Прес-Центр. 2009. 30 грудня.

Мазурик Микола Павлович (2.05.1917, с. Шукайвода Христинівського р-ну – 11.05.2014, смт Верхнячка того ж р-ну) – поет, прозаїк, краєзнавець. Походив із селян. родини. Закінчив семирічку, з 15 років був на заробітках на Донбасі, вчився у вечірній школі. Невдовзі поверн. в рідні краї, 1959 був секретарем Христинів. райкому комсомолу. Навчався в Уман. медшколі, Уман. учительському та педін-ті (біолог-хімік). Учасник Другої світ. війни, воював, партизанив, мав бойові нагороди. По війні вчителював у школах р-ну. Засновник літ. студії «Зажинок» при ред. район газети. М. – автор книги віршів і малої прози «Хороми душі» (2007), книги прози «Двічі реабілітований» (2011), куди ввійшли однойм. повість і ряд оповідань та нарисів, які мають характер життєвих історій, бувальщин. Проза і частина віршів М. помітно автобіографізовані, документовані. Вірші – класич. версифікації з ознаками аматорства. Центральна тема багатьох творів – пережита війна. М. плідно займався краєзнавчою роботою.

Тв.: Мазурик М. Хороми душі. Монастирище, 2007; Двічі реабілітований. Умань, 2011.

Лит.: Полехіна В.М. Серце учителя (передм.). Мазурик. Двічі реабілітований. С.3-5. Добринська В. Спасибі долі за літа. Трибуна хлібороба. 2012. 5 травня; Криницький В. «Сміх і гріх». Трибуна хлібороба. 2012. 3 жовтня.

Мазурюнас Владас (1.02.1922, Каунас – 9.06.1964, Вільнюс) – литов. поет. Закінч. 1958 Вищі літ. курси при Літ.

ін-ті ім. О.М.Горького (Москва). Автор зб. «Жменя землі» (1947), «Схід сонця» (1950), «Польове колосся» (1955) та ін. Писав опов. для дітей, поеми. М. написав вірш-присвяту «Тарасові Шевченку». переклав окремі його поезії, а також перекладав поезії уродж. Катеринопільщини Миколи Гірни-ка. Укр. мовою твори М. серед інш. перекладали уродж. Канівщини Валентин Лагода й Дмитро Чередниченко.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1995.

Май Дніпрович (справж. – Майборода Дмитро Артемович) (лютий, 1895, м. Черкаси – 4.01.1930, м. Тирасполь, теп. Молдова) – укр. поет. Народився в «незаможній селянській родині» У деяких джерелах «по батькові» М.Д. помилково зазнач. – Андрійович. Закінч. двокласну школу в Черкасах, школярем почав віршувати: «Дніпро – перший слухач його віршів, перший свідок творчих прагнень поета. На його пісках, у лозі, 14-15 літній Дмитро Майборода, учень докласової школи, писав свої перші твори російською мовою, наслідуючи російських поетів» (Лесь Гомін). Після школи М.Д. працював на залізниці, багато мандрував по Рос. імперії, за наслід. всіх подій і вражень писав роман «Грабарі» (укр. мовою), який лишився незавершеним. Після 1917 став писати укр. мовою, передовсім вірші. Публікував у газ. «Радянська думка» (Черкаси), «Робітничий тижневик», «Червоний орач», у журн. «Червоний шлях», «Гарт», «Плуг», «Зоря». Певний час працював на Донбасі та Криворіжжі, що відбилось у його віршах «Шахтар», «Криворіжжя», поемах «Залізо й кров», «Сатана», інш. творах. М.Д. як поет переживав досить болісні й складні часи роздумів і пошуків свого місця в л-рі. У середині 1920-х став членом ВУСППу, назагал поділяючи ідейні та естетич. позиції цієї літ. організації. Суперечливо декларував то прихильність до загальнолюд. цінностей («Життя вселюдське. Ось мій круг»), то пріоритетом ставив класове на противагу загальнолюдському. У творч. М.Д. домінує громадян. лірика, доволі декларативна, насичена символіч.-алегорич. образами вітру, заліза, крові тощо. 1927 поверн. до Черкас, присвятив місту вірш «Добрий ранок». У 1928 М. Д.

опубл. збірку «Залізний тон», сама назва якої доволі промовиста щодо позицій автора. 1929 перебрався до Тирасполя, де прац. у газ. «Плугарю Рош» («Червоний орач»). Талант М.Д. тільки почин. розвиватися, він писав прозу (в журн. «Зоря» опубл. опов. і шкціци «Соник», «Вирок», «Зима»), драмат. твори, літ.-крит. м-ли, переклади. Більшість із них лишилися незавершеними. У 2000 в Черкасах доступна спадщина М.Д. перевидана (укл. В.Поліщук).

Тв.: Май Дніпрович. Залізний тон. Поезії. Харків, 1928. 68 с.; Залізний тон. Поезії й поеми / укл. і ред. В.Поліщук. Черкаси, 2000. 44 с.

Літ.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1995; Поліщук В. Май Дніпрович – поет із Черкас. Черкаси. 1995. 24 лютого.

Майборода Дмитро Артемович (помилк. – Андрійович) – див.: **Май Дніпрович**

Майданецьке – село Тальнівського р-ну, розташов. на р. Тальянка (прит. Гірського Тікичу) за 9 км від райцентру. Заснов. в кін. XVII ст. Виникло як центр селітряної промисловості. З селітри робили порох. В основі назви села лежить слово «майдан», що в перекл. з тюркської означ. підвищення, відкрита місцевість, площа в лісі. Поблизу М. виявл. залишки поселень трипільської та черняхів. культур. У М. народилася поетеса Олена Кугай, тут працював літератор Володимир Борозенець.

Літ.: Гончаренко В. Черкащина в легендах та переказах. Черкаси, 2006.

Майданівка – село Звенигород. р-ну, розташов. поблизу р. Гнилий Тікич. Заснув. села відносять до XVIII ст. У минулому на терит. М. був завод із виробл. поташу. Неподалік був створений майдан – вільна від лісу площа, на якій містилися й виконувалися інші технологіч. процеси. Від слова майдан і виводять походж. назви села. У кін. XVIII ст. – в XIX ст. М. належала В., а потім П.Енгельгардту. У М. ще підлітком бував Т.Шевченко, про що згадує у пов. «Прогулка с удовольствием и не без морали». Згадка про М. є і в поемі «Гайдамаки».

Літ.: Шевченківська енциклопедія. Т.4. Київ, 2013; Гончаренко В. Черкащина в легендах та переказах. Черкаси, 2006.

Майданська Софія Василівна (7.09.1948, м. Азанка Єкатеринб. обл., РФ) — укр. письменниця, перекладачка. Закінч. 1973 Львів. консерваторію та 1989 Вищі літ. курси при Літ. ін-ті ім. О. М. Горького (Москва). 1977-84 викладала в Київ. ін-ті культури. М. — авторка зб. поезій «Мій добрий світ» (1977), «Долоні континентів» (1979), «Похвала землі» (1981), «Терези» (1986), «Повноліття надії» (1988) тощо; повісті «Про дівчинку, яка малювала на піску» (1991), оповідань, збірок для дітей. Перекладає з румун., латис., ряду слов'ян. мов. Окремі твори М. перекладені інозем. мовами. Член НСПУ. Неодноразово була на Черкащині, зокр. в Умані в кін. 1950-х і 2015 як член журі муз. конкурсу «Травневі зустрічі», про що написала культурологіч. есей «Травневі зустрічі» (2016), в якому М. зокрема писала: «Тепер мала нагоду побувати в Умані вдруге. Минулого року невеликим гуртком вирушили на авті з єдиною метою — побачити нарешті рукотворний шедевр паркової архітектури, кинутий до ніг народженої в Елладі красуні ... [Тепер].., лише почувши магічне «Умань», вже уявила себе в романтичному розмаї «Софіївки»...». Про творч. М. писала поетеса з Черкас Ляла Рубан.

Тв.: Майданська С. Травневі зустрічі. Кур'єр Кривбасу. 2016. № 317-319.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1995; Рубан Л. «Я — за планету Землю». Літ. Україна. 1980. 4 липня.

Мак Ольга (Петрова Ольга Нилівна) (20.07.1913, м. Кам'янець-Подільський — 18.01.1998, Торонто, Канада) — українська письменниця, прозаїк. Народилася в родині службовця. Частина дитячих років після 1920 р. провела в с. Вільхівчик на Корсунщині, саме тут вона «відчула себе українкою». Родина часто міняла місце мешкання. Освіту здобувала в різних місцях, зокрема в Кам'янець-Подільському технікумі чужих мов і Ніжинському педінституті. Чоловік М. загинув під час репресій. Із 1943 р. на еміграції (Галичина, Словаччина, Бразилія, з 1970 — Канада). Творчістю М. почала займатися ще в дитинстві, записуючи різні історії та бувальщини. Теми голодомору, безпросвітнього життя глухо-

го села відобразились у творах «Земля плаче», «Українське село під більшовиками», «Проциха», «Столиця голодного шляху», «У великодню ніч» (оповід. і нариси); сталінських репресій – у книзі спогадів «За часів єжовщини» (ін. назва – «В кігтях НКВД»). Романи «Бог вогню» (трилогія, 1955-56) і «Жаїра» (дилогія, 1957) написані в Бразилії та відтворюють історичне минуле, географію, побут бразильців. У повісті «Чудасій» (1956) осмислюється проблема справжніх та ілюзорних людських цінностей, людського ідеалу. Повість подавалася до списку кандидатів на Нобелівську премію 1958 р. М. – авторка повістей «Проти переконань» (1959), «Куди йшла стежка» (1961), «Руслом угору». Остання – про події в Криму XVII ст. Одна з найпопулярніших повістей М. – «Каміння під косою» (1973) написана до 40-річчя голодомору в Україні й належить до кола перших українських творів цієї тематики. У 1994 та 2006 р.р. перевидана в Києві. У 1993 р. М. відвідала Україну, побувала в Каневі, селах Карашина та Вільхівчик Корсунь-Шевч. р-ну, де могили батька й сестер.

Тв.: Мак Ольга. Каміння під косою. Київ, 2006. 144 с.

Лит.: Кирпа Г. «Я є кимсь...» Мак Ольга. Каміння під косою. Київ, 2006. С. 3-16.

Макалок Оксана Миколаївна (7.09.1977, м. Сміла) – поетеса. Народилась у робітничій сім'ї. Середню освіту здобула в рідному місті. Закінч. Смілянський технікум харчов. пром. (1996) і Черкас. технолог. ун-т (2007). Віршує зі шкільних літ. Має публік. в колект. збірн. «Мелодії джерел», альманасі «Клекіт», журн. «Холодний Яр» і газет. періодиці. Для поезії М. властива органічна й оригін. образність, достатньо добра культура версифікації, класичної та «вільнішої», схильність до певної епічності поетич. рядка чи строфи. Лауреат Смілян. міської літ. премії ім. Олени Журливої. Член міськ. поетич. клубу «Натхнення» (Сміла).

Тв.: Клекіт. Альманах літераторів Смілянщини. №1. Сміла, 2005; №2. Сміла, 2007.

Макаренко Юрій Володимирович (12.10.1959, с. Дзензелівка Маньківського р-ну) – поет. Походить із селянської родини. Закінчив середню школу в рідн. селі, служив у війську, працював коресп. Маньків. районної газети. У 1981-90 працював у Молдові водієм. Із 1990 проживає в Дзензелівці, працює в Маньківці слюсарем на газовій станції. Віршує зі шкільного віку, перша публік. в «районці» 1973 року. М. – автор публік. у колект. збірн. «Первоцвіт. Поети Маньківського краю» (1992), часописі «Холодний Яр», числен. публік. у газетній періодиці. Для поезії М. властива добра версифікаційна майстерність, органічне й оригінальне образотворення, смілива й відкрита позиція ліричн. «я». У широкому тематич. спектрі лірики М. виразно звучать громадянські, патріотичні нотки, незрідка – схильність до філософського думання, баладні мотиви тощо.

Тв.: Макаренко Ю. Я прийшов у життя (добірка). Первоцвіт. Поети Маньківського краю. Маньківка, 1992.

Макаровський Михайло Михайлович (1783, не встан. – 7/19.09.1846, м. Гадяч, теп. – Полтав. обл.) – укр. письменник, педагог, етнограф. Нар. в сім'ї флотського священника. Дитинство минуло в с. Галицьке (було на терит. Глобинського р-ну, теп. не існує) та в містечку Кропивна, теп. Золотоніського р-ну. Закінч. (10-і рр.) Полтав. духовну семінарію, працював домашн. учителем у маєтках поміщиків на істор. Полтавщині, зокр. у Корсуна, Кодинця, Кулябки. М. був ерудов. та високоосвіч. людиною, володів укр., латин., нім., франц., рос. мовами. 1818 перейшов у Гадяцьке повіт. училище, де викл. Закон Божий, історію, геогр., латин. і рос. мови. Згодом став штатн. наглядачем (завідувачем) училища. Цікавився укр. фольклором і етногр. Світоглядно М. належав «до вірнопідданих українських літераторів, як Котляревський і Квітка» (М.Зеров). Літ. творч. розпоч. у 1840-х. Він – автор двох поем, опубл. в «Южном русском сборнике» А.Метлинського: соціал.-побут. поеми «Наталя, або Дві долі разом» (1844), яку вваж. своєрідн. укр. варіантом поеми «Герман і Доротея» Й.В.Гете і в якій уславл. працелюбність, висока моральність

укр. селян, та істор. поеми «Гарасько, або Талан і в неволі» (бл. 1845), що певною мірою переспівує «Кавказького бранця» О.Пушкіна. У поемі є травест. та романтич. елементи, зображ. побут, звичаї, мораль народу. Більшою творчою удачею М. вваж. поема «Наталя...», яка «по епіческому складу, по отделке стихов и красоте простонародных типов составляет истинную драгоценность» (П.Куліш). «Із поем Макаровського більшою популярністю тішиться «Наталя», родинна ідилія, написана прегарною мовою, справедливо оцінена критикою...» (М.Зеров). У збірн. «Мова з України» (Полт., 1864) вміщ. вірші М. «Полтавська різанина» і «Полтавська могила», напис. у дусі рос. імперської ідеології.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1995; Зеров М. Твори: У 2 т. Т. 2. Київ, 1990; Ротач П. Матеріали до укр. біогр. словника. Літ. Полтавщина. Архіви України. 1966. №6.

Макаронічна мова – чужомовна, запозич. лексика, механічно вживлена в іншу мовну стихію з порушенням її нормативних властивостей, різновид спотвореної інтерференції. У худож. творі з великою кількістю варваризмів, а також у написаному з використ. «язичія» суржику М. м. може викликати комічний ефект. Прийом М. м. виник в Італії (XV ст.), поширився у Франції тощо. Фрагменти М.м. вжив. І.Котляревський в «Енеїді», яка творилась і на Черкащині:

Енеус ностер магнус панус

І славний

Троянорум князь...

Потворність двомовної М.м. висміював уродж. Чорнобаївщини М.Старицький у комедії «За двома зайцями» (мовлення Голохвастова й Проні).

Лит.: Літературознавча енциклопедія. Т. 2 / авт.-укл. Ю.Ковалів. Київ, 2007.

Макдóнальд Вілсон (5.05.1880, м. Чипсайд – 8.04.1967, Торонто) – канад. англomовний поет шотланд. походження, популяризатор творч. Т.Шевченка в Канаді. Автор зб. віршів «Пісня прерій» (1918), «З пустелі» (1926), «Карафка кра-

си» (1931) та ін. М. продовжував традиції Р.Бернса, широко використ. канад. фольклор. Багато років вивчав і активно популяризував творч. Т.Шевченка, брав участь у святкув. його ювілеїв, у т.ч. в Україні 1964, коли виступав у Києві. Імов., відвідав тоді й Тарасову гору в Каневі.

Лит.: Шевченківська енциклопедія. Т. 4. Київ, 2013.

Македонська література – л-ра македонців, її початки – з 2-ї пол. IX ст., коли мовою слов'ян Солунського краю Кирило і Мефодій створили перші писемні тексти, зокр. переклади грецьких книг. Збереглися кириличні та глаголичні пам'ятки. М.л. наступ. століть (до XVIII) багата на агіогр. пам'ятки, апокрифи, переклади, компіляції проповідн., молитовн. та ін. жанрів. У XIX-XX ст. М.л. розвив. з урахов. історич., сусп.-політ., літ.-естетич. тенденцій, панівних на територіях поселень македонців. Найвідоміші представ. М.л. – К.Охридський, Н.Охридський, брати Д. і К. Миладинови, Р.Жинзифов, К.Мисирков, Кочо Расин (Коста Апостолов Солев), С.Яневський, М.Матевський, Б.Конеский, П.Бошковський та ін.

Укр.-македон. літ. зв'язки розпоч. з X-XI ст. – перекладів і переказів Христового вчення старослов'ян. мовою, особл. після 988р. – хрещення Русі. Ч-з Болгарію та без посеред. з Македонії на терит. Київ. Русі ширилися твори Орхидської літ. школи., а з XII –XIII ст. почався і зворот. процес – пошир. оригін. творів руських на Захід (житія, сказання, «слова»). Важливе місце в утвджд. укр.-макед. міжліт. зв'язків посідає шевченківська тема. У XIX ст. дуже помітна перекладацька праця Р.Жинзифова, який переклав на македон. наріччя цілий ряд творів Т.Шевченка («Тополя», «Катерина», «Утоплена», «Тече вода в синє море» тощо). Активним перекладачем і популяризатор. творч. Т.Шевченка виступив Д.Яневський (переклав «Заповіт», ін. твори; виступав на Шевч. ювілеї 1964 в Києві, імов., був у Каневі), він же переклав драму уродж. Черкащини О.Корнійчука «Платон Кречет», ця п'єса йшла в Скоп'є. Активно перекладає укр. поезію Є.Манев (у т.ч. вірші Т.Шевченка). Твори македон. авторів

укр. мовою серед інших перекладав уродж. Монастирищини Захар Гончарук (збірка «Ядран» та ін.), який неоднораз брав участь у щоріч. міжнар. форумі «Струзькі вечори поезії» (м. Струга).

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т. 3. Київ, 1925; Ядран. Збірник. 3 мов народів Югославії / упоряд. і переклад З.Гончарука. Київ, 1986.

Макеєв Валерій Федорович (7.08.1963, м. Золотоноша) – поет, прозаїк, журналіст. Пише укр. і рос. мовами. Народився в сім'ї службовців. Середню освіту здобув у Золотоноші («Ах, моя Золотоноша! / Ноша легкая моя...»). Має технічну (Кіровоград. ін-т с/г машинобудування), економічну (Європейський ун-т у Черкасах), юридичну (МАУП, Київ) освіти. М. – «технократ-практик, інженер за освітою, бізнесмен з необхідности, правник і політик за покликанням...» (В.Пахаренко). Домінування раціонального первня в освіті, певно, і в житті частково познач. і на творчій стилістиці віршів і прози М., реалізувалось у моделюв. психологічних станів сучасної людини в умовах розвихреного світу. «Подолання як тема творчості – основна нота у віршах Валерія Макеєва» (І.Забудський). М. – співавтор (автор своєї частини) книжки віршів «Друзьям» (1997), автор зб. поезій «Буферная зона» (2000), книги психологіч. прози – повістей «Один против стаи» (2001), «100 днів полону» (2015) – автобіогр. повісті про своє перебув. в полоні сепаратистів на Донбасі, куди М. їздив як волонтер, і «Привиди Президента» (2016), роману «Таємний монах» (2004). М. – лауреат спец. відзнаки Львів. форуму видавців 2015 (за кн. «100 днів полону»). Мешкає в Черкасах.

Тв.: Макеєв В. Буферная зона. Черкасы, 2000; Один против стаи. Черкасы, 2004; 100 днів полону. Черкаси, 2015.

Лит.: Забудський І. Зона доверия. В.Макеєв Буферная зона. С. 5-6.

Макіївка – село Смілянського р-ну, розташов. посеред лісу, на схилах балок, за 35 км від райцентру. М. заснували селяни-втікачі в 1-й пол. XVIII ст. на т. зв. вільних землях. За В.Гончаренком, назва села утвор. від імені **Мокій**. За народними переказами, назва походить від прізвища першопосе-

ленця – козака **Макія** чи **Маковія**. На території М. виявл. два посел. доби бронзи, городища та курганний могильник скіфських часів. Про М. згадує в поемі «Поет» Тодось Осьмачка, тут народився прозаїк Микола Стеблина, навчалася письменниці й науковець Валентина Коваленко.

Лит.: Гончаренко В. Черкащина в легендах та переказах. Черкаси, 2006; Хижняк В.М. Чотири ворони. Черкаси, 2009.

Макогон Анатолій Іванович (16.01.1949, с. Лозова Петропавлів. р-ну Дніпропетр. обл. – 14.07.2009, с. Червона Слобода Черкас. р-ну) – літератор, лікар, громадський активіст. Середню освіту здобув (1966) у Троїцьку. Закінчив 1976 Донецький медін-т за фахом санітарного лікаря. Працював у Сибіру, в Карпатах, багато подорожував. Писав укр. і рос. мовами. Перші газетні публік. з 1962 (статті, нариси). 1975 в альманасі «Донбас» опублік. докум. повісті «Герої вічно молоді», «Син землі Донецької». Писав вірші, гуморески, фейлетони, нариси. Мав діяльну вдачу, організовував видання колект. збірників, альманахів, які формувалися не завжди продумано й системно. М. – автор книжок віршів «Я живу собі в Черкасах» (1996), «І доньку, і сина пригорне Україна» (1997), «Душі лампада» (1997), «Тобі дарую я» (1998), «Мої жалі, мої тривоги» (2003), «Нескінченна суть» (2004), «Перед тобою стану на коліна» (2005) та ін., збірки творів для дітей «Любим рідний край» (1998), публікацій у періодиці. Переважно емоційно-пафосні, вірші М. мають очевидні риси аматорства, формального і змістового, в них брак художності незрідка замінюється патріотичною риторикою. Немало віршів М. покладено на музику.

Тв.: Макогон А. Я собі живу в Черкасах. Черкаси, 1996; Нескінченна суть. Київ, 2004.

Лит.: Чуйко В. «Напевно, з прадідів в мені поет...». А.Макогон. Нескінченна суть. С. 5-6.

«Максим козак Залізняк» – історична пісня, в якій ідеться про найбільше піднесення гайдамацького руху – Коліївщину, одним із ватажків якої був Максим Залізняк (в окремих творах – Желізняк), уродженець с. Івківці (за ін. даними –

с. Медведівки) теп. Чигиринського р-ну. М.Залізник певний час був на Запорожжі, служив послушником знаменитого Мотронинського монастиря в Холодному Яру, звідки, власне, й розпочалося селянсько-козацьке повстання 1768 р., назване Коліївщиною. Згуртувавши загін гайдамаків, Залізник захопив Жаботин, де розправився зі шляхтою й орендарями. Пізніш Залізник узяв міста Смілу, Черкаси, Корсунь, Богуслав, Канів, Лисянку, підійшов до Умані, де з'єднався з Іваном Гонтою й захопив цей оплот польської окупації України. Записано кілька варіантів цієї пісні. В одному з них, крім названих вище топонімів Черкащини, згадуються інші гайдамацькі ватажки-краяни: жаботинський сотник Мартин Білуга, смілянський сотник Шило, уманський козак Дзюма. У пісні широко вживається фольклорна тропіка й стилістика. Максим Залізник є героєм кількох інших істор. пісень («Ой задумали та преславні хлопці», «Ой Максиме Залізницький», «Виїхав Гонта та із Умані» та ін.), легенд і переказів, авторських літературних творів.

Тв.: Історичні пісні. Київ, 1961. 1068с.

Лит.: Поліщук В. Є й наша слава в історичній пісні. Гайдамаччина у фольклорі. «Слава не вмре, не поляже...»: статті. Черкаси, 1996. 76 с.; Смолій В.А. Герої Коліївщини. Котляр М.Ф., Смолій В.А. Історія в життєписах. Київ, 1994; Храбан Г.Ю. Спалах гніву народного. Київ, 1989.

Максимович (дівоче – Товбич) **Марія Василівна** (21.11.1834, Згарські хутори, обл. Золотоноші – 3.05.1882, Київ) – дружина М.Максимовича. Походила із здрібнілого дворян. роду, здобула хорошу освіту, музично обдарована, вродлива, вишукана; прихильниця укр. традицій. Добра знайома Т.Шевченка, про яку він записав у Щоденнику: «Какое милое, прекрасное создание. Но что в ней очаровательнее всего, это чистый, нетронутый тип моей землячки. Она проиграла для нас на фортепьяно несколько наших песен. Так чисто, безманерно, как ни одна великая артистка играть не умеет. И где он, старый антикварный, выкопал такое свежее, чистое добро?» Із захоплен. зроблений Т.Шевченком і запис 21.03.1858. Між М. і Шевченком зав'язалася щира дружба й листув. 13-26 червня 1859 Т.Шевченко гостював у Максимо-

вичів на Михайловій Горі, де виконав портрети М. та Мих. Максимовича. Існує думка, що між М. і Т.Шевченком були близькі стосунки і що поет був батьком хлопчика, якого народила М. 22.02.1860. У Шевч. енциклопедії зазнач., що ця версія спростована дослідниками (т. 4, с. 32). Образ М. виведено в романі О.Волкова «Михайлова Гора», у віршах уродж. Канівщини Г.Донця «Зустріч у Прохорівці» та «Пісня Марії Максимович» витворено картини любовних почуттів між М. і Т.Шевченком. На основі аналізу листування між М.Максимовичем і Т.Шевченком про різке охолодж. стосунків між ними з літа 1859 писав свого часу авторитетн. учений, уродж. Катеринопільщини П.Филипович.

Лит.: Шевченківська енциклопедія.Т. 4. Київ, 1983; Поліщук В. Мій Михайло Максимович. Статті. Черкаси, 2015; Мельниченко В. Михайло Максимович: «Марусенька на Україні, а я собі на чужині». Слово Просвіти. 2015. 1-7 жовтня.

Максимович Десанка (16.05.1898, с. Рабровиця, повл. м. Валева – 11.02.1993, Белград) – серб. письменниця, перекладачка, член Серб. акад. наук і мист-в (з 1959). Закінч. 1924 філософ. ф-т Белград. ун-ту. У 1926-53 вчителювала в Белграді. Друкув. з 1920. Авторка збірок поезій «Поезії» (1924), «Сад дитинства» (1927), «Зелений витязь» (1930), «Поет і рідний край» (1946), «Пахощі землі» (1955) та ін. (усього понад 30 книжок у віршах і прозі, зокр. і поезій у прозі, творів для дітей). Близько 70 поезій у прозі М. укр. мовою переклав уродж. Монастирищини Захар Гончарук (зб. «Ядран», «Злагода»). М. переклала серб. мовою 12 поезій Т.Шевченка, в т.ч. «Заповіт», «Іван Підкова», «Думи мої...», «Мені однаково» та ін., переклади відзнач. високою майстерністю. 1966 і 1981 М. побувала в Україні.

Тв.: Ядран. Збірник. З мов народів Югославії / упоряд. і перекл. З.Гончарука. Київ, 1986.

Лит.: Укр. ліг. енциклопедія. Т. 3. Київ, 1925; Шевченківська енциклопедія. Т.4. Київ, 2013.

Максимович Михайло Олександрович (3/15.09.1804, хутір Тимківщина, біля, а тепер у складі с. Богуславець Золото-

ніського р-ну – 10/22.11.1873, хутір Михайлова Гора, тепер у складі с. Прохорівки Канівського р-ну) – український історик, археолог, філолог, ботанік, фольклорист, перекладач, літературознавець, етнограф, теоретик і практик вітчизн. краєзнавства.

Народився в сім'ї дрібнопомісної української (тоді – «малоросійської») шляхти – відомих родів Максимовичів і Тимківських (Тимковських). Навчався в Золотоніській школі при Благовіщенському монастирі (1810-11), Новгород-Сіверській гімназії (1812-19), на словесному, а потім фізико-математ., медичному відділеннях Москов. ун-ту (зак. 1823), захопився ботанікою, яка стала основн. фахом. Ординарний професор каф. ботаніки Москов. ун-ту (з 1833). Перший ректор Університету св. Володимира в Києві (1834-35), професор рос. словесності в ньому (1834-41, 1843-45). Почесний член Київ., Москов., Петерб., Новорос. ун-тів і багатьох наук. товариств. 1845 за станом здоров'я вийшов у відставку, жив у своєму маєтку на х. Михайлова Гора поблизу с. Прохорівки.

Як дослідник М. виступав новатором у різних наук. сферах, зокр. у визначенні наук, напрямів, тем, методик, створенні рос. наукової ботанічної термінології: у природничо-наук. галузі вважається одним із перших еволюціоністів у Росії. В укр. історіографію М. увійшов як історик-аналітик, закладав документально-археограф. основи істор. науки, застосовував порівняльно-істор. метод, акцентував увагу на регіональній специфіці історії. Фольклористичні праці М. та видані ним збірники («Малоросійскія пѣсни, изданнныя М. Максимовичемъ», М., 1827; «Украинскія народныя пѣсни, изданнныя Михаиломъ Максимовичемъ», М., 1834; «Сборникъ украинскихъ пѣсень, издаваемый Михаиломъ Максимовичемъ. Часть Первая», К., 1849) започаткували окрему наук. галузь – укр. фольклористику. Присвятив понад 50 праць проблемам укр. і рос. л-р, фольклору та мовознавства, зокрема підготув. першу в Україні фундамент. «Историю древней русской словесности» (1839), етнограф. працю «Дни и месяцы украинского селянина» (1856). Розглядав нар. поезію як найвищий вияв нац. духу, джерело формув. і розвит. літерат. мови та народності л-ри. М.

займався видавничою діяльністю: альманахи «Денница» (1830-34), «Киевлянин» (1840-41, 1850), «Украинец» (1859, 1864). Писав вірші, оповідання, в т.ч. семантично пов'яз. із Черкащиною («До мого земляка – Золотоношця», «На похорони Т.Гр. Шевченка під Каневом», «Прощай Тарасе, брате мій» та ін.), але помітним явищем літ. процесу вони не стали.

Помітним явищем були літ.-критич. та літературознавчі студії М.: «Предсловіе к «Малороссийским песням», «О народной исторической поэзии в Древней Руси», «Об историческом романе Г.Кулиша «Черная рада» 1857 г., «Трезвон о Квиткиной Марусе», «Оборона украинских повестей Гоголя», «О Котляревском» та ін. У студіях про «Слово о полку Ігоревім» обстоював автентичність і південноруське (власне, українське) походження пам'ятки, яку М. першим переклав укр. мовою (статті «Песнь Ополчению Игоря Святославича...», «Песнь о полку Игореве (Из лекцій о русской словесности...)»). Одим із перших М. системо дослідж. л-ру Київ. Русі, підготував і видав кілька істор. і літ. пам'яток того часу. В істор. дослідженнях виступав проти норман. теорії походж. Русі («Про походження варягів-русів»), висвітл. історію укр. козацтва, визв б-бу укр. народу проти польськ. шляхти («Спогади про Богдана Хмельницького»), гайдамацького руху, тісно пов'яз. із Черкащиною («Повідомлення про гайдамаків», «Розповіді про Коліївщину». М. мав тривалі (з 1843) дружні стосунки з Т.Шевченком, чию творчість розглядав як найвищий ступінь розвит. укр. письменства, сприяв знайомству Т.Шевченка з багатьма знаними діячами л-ри, культури, мистецтва, тривалий час листувався з ним. Т.Шевченко 1859 написав портрети М. та його дружини Марії.

М. всебічно обґрунтував самостійність і самобутн. укр. мови, обстоював її природні літ. права й можливості як могутнього засобу творення єдиної культури укр. народу. Дотрим. етимолог. принципу укр. правопису («максимовичівка»). М. підтрим. зв'язки й листув. із багатьма діячами укр. л-ри та культури, в т.ч. пов'яз. із Черкащиною, – П. і С. Гулаками-Артемовськими, М.Гоголем, П.Лебединцевим, Є.Гребінкою, М.Костомаровим, П.Кулішем та ін.

М. започаткував історич. та інше краєзнавство як галузь науки, написав низку досліджень, які стосуються Черкащини: «Воспоминание о Золотоноше», «Бубновская сотня», «Украинские стрелы древнейших времен, собранные над Днепром, возле Михайловой горы», «Письма о Богдане Хмельницком», «Исторические письма о козаках приднепровских» тощо.

На Черкащині вшан. пам'ять про М. З 1994 встан. обласна краєзнавча премія ім. М.Максимовича, на хут. Тимківщина встан. (2004) пам'ятний знак на місці садиби Максимовичів-Тимківських, до 2017 росла «липа Максимовича». У с. Богуславець місцева школа носить ім'я М., тут створено його музей. Ім'я М. 2014 присвоєно наук. бібл. Черкас. нац. ун-ту ім. Б.Хмельницького, 2017 тут установ. мемор. дошку. Мемор. дошка на честь М. встан. на приміщ. Золотоніської ЗОШ №6. У Черкас. ун-ті з 1994 щоп'ять років проводяться Всеукр. Максимовичівські читання (1999, 2004, 2009, 2014), видаються збірники праць. Присвяч. М. наук. конференції періодич. проводяться в Каневі, на Тарасовій Горі (2004, 2014). Грунтовні наукові дослідж. за спадщиною М. написали науковці Черкащини Світлана Китова («Родовід пісні. «Малороссийские песни» Михайла Максимовича (1827) та їхні сучасні записи», 2004), Надія Бойко («Не покину – поки згину, – мою Україну...»: Історіогр. нарис життя і творч. М.О.Максимовича», 2001; «Михайло Максимович – навіки з рідним краєм», 2004), Володимир Поліщук («Мій Михайло Максимович», 2016) та ін. Повість «Михайло Максимович» написав уродж. Корсунщини Микола Глухенький; роман «Михайлова Гора» – письм. Олександр Волков; есей «На світанковій землі Михайла Максимовича» та поезії «Лист-вибачення Михайлові Максимовичу» та «Липа» – поет із Золотоноші Іван Дробний; поезії «Пісня Марії Максимович», «Зустріч у Прохорівці», «На Михайловій горі» – уродж. Канівщини Григорій Донець; «Михайло-горець», «Гоголь у Прохорівці» – поет і краєзнавець із Золотоноші Михайло Пономаренко та ін.

Тв.: Максимович М. Праці у 3-х т. Т. 1-3. – Київ; Українські пісні, видані М.Максимовичем. Київ, 1962; «Киев явился градом великим...» «Вибр. українознавчі твори. Київ, 1994; У пошуках омріяної України.

Київ, 2003; Листи. Київ, 2004; Дні та місяці українського селянина. Київ, 2002.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1995; Шевченківська енциклопедія. Т.3. Київ, 2013; Бойко Н. Михайло Максимович – навіки з рідним краєм. Черкаси, 2004; Фридман Л.Г., Лахно С.Н. М.А. Максимович – літератор. Харків, 2003; Корпанюк М. Слово і дух України княжої та України козацької: Михайло Максимович – дослідн. давньоукр. л-ри. Черкаси, 2004; Короткий В., Біленький С. Михайло Максимович та освітні практики на правобереж. України в 1-й пол. ХІХ ст. Київ, 1999; Поліщук В. Мій Михайло Максимович. Черкаси, 2016; Глухенький М. Михайло Максимович. Повість. Київ, 1969; Кітраль О. За що геніальний Максимович любив Золотоношу? Златокрай. 2002. 30 грудня; Обрусна С. Михайло Максимович і Дравівщина. Дравівщина. 2000. 26 квітня; Кукса Н. Фундатор історичного краєзнавства Чигиринського краю. Чигиринські вісті. 2004. 8 грудня; Дорошенко Т. Навіки з рідним краєм. Літ. Україна. 2014. 9 жовтня; Сергійчук Л. Родовідне дерево Максимовичів. Берешна. 1998. №3-4.

Максимович Ольга Михайлович (3/15.03.1865, с. Прохорівка Канів. р-ну – 9/21.02.1891, с. Дем'янці, теп. – Переяслав-Хмельн. р-ну Київ. обл.) – народна вчителька, донька М.Максимовича. Отримала домашню освіту, закінч. Київ. Фундуклеївську жіночу гімназію (1883) та Вищі жіночі курси (Київ, 1886), де була однокурсницею О.Хоружинської, майб. дружини І.Франка, котрий у листах цікавився долею М. Із 16 літ – сирота. Перейнялася ідеями укр. жіночого руху. Вчителювала в народних школах. Про М. писав поет П.Грабовський у стат. «Децо в справі жіночих типів» (1893): «Скінчивши Вищі жіночі курси в Києві, вона зайняла скромне місце сільської вчительки в Переяславському повіті. Діяльність її одразу звернула на себе увагу членів ради шкільної. Глибоко віддана праці, вона вклала в неї всю душу. Стоявши повище усіх учителів з погляду умислового, вона завела нові педагогічні прийоми тощо..., але не в цьому її головна заслуга, а в тому, що вона зуміла прихилити до себе дітвору... Пробувши півтора роки в Коваленській школі, вона була переведена в с. Корніївку. Діти нерозважно ридали на прощання, а потім писали до неї найніжніші листи... Те ж саме відбулося і при переїзді її з Корніївки до с. Дем'янців, де вона і скінчилась від чаду, як дослідили лікарі». Імов., саме про

М. написав П.Грабовський вірш «Трудівниця». Про М. було ще ряд публікацій, зокр. у Львів. часописі «Зоря» (1893, №24). М. зберігала й поширювала добру пам'ять про Т.Шевченка, його твори, зберігала батьків архів.

Лит.: Шевченківська енциклопедія. Т.3. Київ, 2013; Пономаренко М. Дочка вченого. Вісник Золотоніщини. 1999. 3 квітня.

Максимовича Михайла імені краєзнавчо-літературна (з 2001 – краєзнавча) премія – заснована за пропоз. краєзнавчої та літерат. громадськості Черкас. обл. радою та обласною держ. адміністрацією 1994 з нагоди 190-річчя з дня нар. М.О.Максимовича та з метою підтримки краєзнавства як важливого засобу громадсько-патріотич. виховання й заохочення дослідників історії Черкащини до нових важливих здобутків у галузі краєзнавства. Протягом часу існув. до полож. про премію вносилися зміни й корегування. Визначення й відзнач. лауреата (-ів) до дня народж. М.Максимовича – 15 вересня. Лауреатам вруч. диплом і грошова винагорода. Зазвичай вруч. премії відбув. в Черкасах, але протягом ряду років урочиста процедура відбув. в с. Богуславець Золотоніс. р-ну – на батьківщині М.Максимовича. Першим лауреатом премії став Михайло Пономаренко (1994), в наступні роки – Павло Соса (1995), Вадим Мицак (1996), Володимир Поліщук (1997), Юрій Мариновський (1998), Василь Страшевич (1999), Фаня Непійвода (2000), Іван Волошенко (2001), Володимир Щербатюк (2002), Олександр Шамрай (2003), Світлана Китова (2004), Валентин Лазуренко і Надія Бойко (2005), Сергій Хаврусь і Борис Кіппа (2006), Марія Приліпко і Василь Мельниченко (2007), Віктор Жадько (2008) та ін. Із 2006 премією стали відзнач. й авторські кол-ви.

Лит.: Лазуренко В.М. Михайлом освячені. Лауреати Черкас. обл. краєзн. премії ім. Михайла Максимовича. Черкаси, 2009.

Мала Яблунівка (з 1938– у межах Сміли) – селище Смілянського р-ну. Попередня назва – Яблунівський хутір. Поруч із хутором побуд. цукровий завод, навколо якого в 2-й пол. ХІХ ст. створилося заводське селище. Щоб відрізн. це

посел. від уже існуючого с. Яблунівка, йому дали назву Мала Яблунівка, а сусідньому більшому селу – Велика Яблунівка. У М.Я. народилася літературознавець Марина Корецька (Дудник).

Лит.: Гончаренко В. Черкащина в легендах та переказах. Черкаси, 2006.

Малагасійська література – л-ра малагасійців, які живуть на о. Мадагаскар. Розвив. малагас. і франц. мовами. Має багатий і самобут. фольклор: поетич. промови («кабарі»), віршові імпровізац. на різні теми («айнтені»), пісні – речитативи та ін. Перші писем. пам'ят. – з XII ст. Л-ра малагас. мовою почин. після введ. латин. алфавіту. М.л. пропагув. ідеї просвітництва, утвердж. нац. культури, виступала проти іноз. гноблення. На рубежі XIX-XX ст. в поезії утвердж. силабо-тоніч. віршування. Найвідоміші представн. М.л. – Ж. Рацімісета, Ні Авана, Родіш, С.Ратані, Ж.Нарівуні, Е.Д.Андріамалал, А.Андрайн, Ле Міозотіс та ін. Серед перекладачів М.л. укр. мовою – уродж. Канівщини Олександр Мокровольський.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т. 3. Київ, 1925.

Маланюк Євген Филімонович (20.01/1.02.1897, с. Архангород, теп. смт Новоархангельськ Кіровоград. обл. – 16.02.1968, Нью-Йорк, США, похов. у Баунд-Бруку, шт. Нью-Джерсі) – укр. поет, літературознавець, культуролог, публіцист. Походив із родини нащадків козацько-чумацького роду. За версією дослідника жит. і творч. М. Леоніда Куценка, батько М. міг навчатися в Златопільській гімназії, яка тоді входила до Чигирин. повіту: «Тим часом кортить уперше висловити гіпотезу, що навчався поетів батько таки в Златопільській чоловічій гімназії. Та не закінчив її, бо сподобалася йому гімназистка сусідньої (через парк від чоловічої) жіночої гімназії Гликерія Стоянова, батьки якої мешкали в містечку, що свого часу було столицею Нової Сербії...». М. закін. 1914 Єлисаветград. реальне училище, був офіцером на Пд.-Зах. фронті. 1918старшина в Генштабі Гетьманату, далі – сотник в

армії УНР, із 1920 – на еміграції – Польща, Чехословаччина, Німеччина, США. 1928 закін. Українську господарську академію в Подебрадах, працював інженером, учителем укр. л-ри тощо. М. – один із найвизначн. укр. поетів ХХ ст., автор зб. поезій «Стилет і стилос» (1925), «Гербарій» (1926), «Земля і залізо» (1930), «Земна Мадонна» (1934), «Перстень Полікрата» (1939), «Влада» (1951), «Проща» (1954), «Серпень» (1964), «Перстень і посох» (1972) та ін. Автор книг культурологіч. праць «Книга спостережень» (у 2 т. – 1962, 1966), нотатників і т.д. М. був одним із організаторів літ. життя укр. еміграції. Основна тема його творч. – україноцентричність, б-ба за націон. і соціальне визвол. України, образ якої є наскріз. образом у творч. М. Поезія М. глибоко історіософська, часом – публіцистична, з абсолютним домінуванням класичн. форм версифікації. Одна з наскріз. тем творчості М. – шевченківська (вірш «Шевченко», численні епіграфи, присвяти, інтертекст; статті «Ранній Шевченко», «Три літа», «До справжнього Шевченка», «Шевченко живий», «Шевченкові метаморфози» та ін.). М.: «У нас Шевченко був походження тектонічного – це підземний вибух Нації, все ж таки живої». М. мав дружні зв'язки з письм. – уродж. Черкащини – Н.Лівицькою-Холодною (вірш «А як же Наталочка?..» та ін.), Т.Осьмачкою (вірш «Пам'яті Тодося Осьмачки»), Д.Гуменною, Ю.Лавріненком.

Тв.: Маланюк Є. Поезії. Львів, 1992; Книга спостережень. Т.1. Торонто, 1962; Т.2. Торонто, 1966; Нотатники: 1936-1968. Київ, 1968.

Лит.: Укр. літ. енциклопедія. Т.3. Київ, 1995; Шевченківська енциклопедія. Т.4. Київ, 2013; Салига Т. Залізний імператор строф... Маланюк Є. Поезії. Львів, 1992; Салига Т. З Україною в серці: Штрихи до портрета Євгена Маланюка. Укр. мова і літ. в школі. 1991. №10; Куценко Л. Наталя Лівицька-Холодна. Кіровоград, 2004.

Одержано редакцією – 5.10.2018 р.

Прийнято до публікації – 22.10.2018 р.